

Toldot | Waarom je echtgenoot bedriegen?

Schijn bedriegt: achter kleding en uiterlijk of achter woorden en daden kan een heel ander persoon schuil gaan. Graaf dieper en kijk verder dan je eerste indruk, zowel bij een ander als bij jezelf. Parashat Toldot laat zien hoe Yakov en Esav - en hun vader en moeder - hier ook al mee te maken hadden. Want, waarom bedriegt Rivkah haar echtgenoot door Yakov als Esav te vermommen?

Deze week ontmoeten wij opnieuw onze aartsvader Yitschak en zijn echtgenote Rivkah. Zij kregen een tweeling: Esav en Yakov. Esav was behaard en wild en zijn broertje, Yakov, was oprecht en studeerde.

De zegen

Yitschak was inmiddels oud geworden en zelfs blind, vertelt de Torah. Hij voelde dat hij niet meer lang te leven had en wilde zijn oudste zoon Esav zegenen. Alhoewel Esav slecht was hoopte zijn vader, door van hem te houden en hem te zegenen, dat hij ooit op het rechte pad zou komen. Hoe dan ook weigerde Yitschak om zijn zoon op te offeren zoals hij ooit zelf als een offer op het altaar had gelegen. Noch wilde hij hem wegsturen zoals zijn halve broer Yishmael weggestuurd was geweest door zijn vader Avraham. Yitschak wist heel goed dat Esav wegens zijn gedrag nooit zijn erfgenaam kon zijn. Maar toch, het was zijn zoon en hij hield onvoorwaardelijk van hem zoals G-d van ieder mens houdt, ongeacht zijn gedrag.

En zo stuurde Yitschak zijn zoon Esav op pad om te jagen en een lekkere maaltijd voor hem te bereiden. Bij de maaltijd zou Yitschak zijn zoon Esav kunnen zegenen. Rivkah hoorde het gesprek, maar vond dat Yakov, de jongste van de tweeling de zegen moest ontvangen. Yakov was immers een rechtschapen man en Esav niet.

Terwijl Esav op jacht was, stuurde Rivkah haar zoon Yakov naar zijn vader Yitschak toe. Ze kleepte Yakov in Esavs kleren en z'n handen en nek bedekte zij met geitenhuid, zodat hij op z'n behaarde broer zou lijken. Yakov nam een heerlijk gerecht mee voor zijn vader, bereid door niemand anders dan Rivkah zelf.

"Wat ben je snel terug!" riep Yitschak, die door zijn blindheid niet wist wie er voor hem stond. "G-d heeft mij geholpen", antwoordde Yakov.

Yitschak voelde nattigheid. Het was namelijk niet de gewoonte van Esav om G-d in zijn dagelijkse gesprekken te benoemen. Maar nadat Yitschak geverifieerd en gevoeld had dat het wel zijn 'behaarde' zoon was en **zijn kleren** geroken had, zegende hij hem, Bereeshiet 27-27:

ויגש וישק־לו וירח את־ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה

*'En hij (Yitschak) kwam dichterbij en hij kuste hem (Yakov) en hij rook de lucht van **zijn kleren**.*

Kleren

En zo geschiedde het dat Yakov de zegen van zijn vader Yitschak ontving. Een zegen die voor Esav bedoeld was. Yakov was nog niet vertrokken of Esav kwam binnen met een jachtschotel, gekookt en gekruid precies zoals papa het lekker vond. De woede van Esav was groot toen hij merkte dat zijn broertje hem voor was geweest. Hij smeekte zijn vader om hem alsnog te zegenen en maakte plannen om zijn broertje te vermoorden. En zo werd Esav alsnog door zijn vader gezegend, weliswaar nadat zijn broer Yakov als eerste een zegen ontvangen had.

Wat een sensatie! En wat ingewikkeld allemaal! Kon Rivkah niet gewoon een normale discussie met haar man voeren en hem uitleggen dat hij door zijn blindheid de verkeerde zoon voortrok? Elke Jiddische Mama weet toch hoe ze dit soort zaken moet aanpakken! Waar dienen al die geheimzinnigheden en verkleedpartijtjes voor? Is de rechte weg niet het meest voor de hand liggend? Waarom heeft zij haar man bedrogen door Yakov verkleed als Esav te sturen?

Het antwoord schuilt in de woorden **zijn kleren**, het Hebreeuwse woord בגדיו (beğadaw). De Talmud vertelt ons dat בגדיו (beğadaw) en בוגדיו (boğedaw) bijna dezelfde Hebreeuwse letters zijn, alleen de klinkers zijn anders, maar die staan niet in een Torah rol. Beide betekenissen kloppen: בגדיו (Beğadaw) betekent **zijn kleren** en בוגדיו (boğedaw) wordt vertaald met **zijn verraders**.

Kleding is niet alleen maar een stuk stof waarmee men het lichaam bedekt. Kleding kan tegelijkertijd een verrader zijn. Een bedelaar kan rondlopen in een chique pak, een crimineel in een politie-uniform en een Zeeuws meisje in Volendamse klederdracht. Kleren verraden de man (en de vrouw). In het Nederlands lijkt het woord 'kleren' en 'verrader' helemaal niet op elkaar, maar in het Hebreeuws hebben beide woorden precies dezelfde letters, בגדיו en בוגדיו.

Verrader wordt held

Maar wie zijn de verraders? En wie verraden zij? Onze geleerden leggen het uit: het zijn de verraders van het Joodse volk.

Zoals bijvoorbeeld de heer Yosef Meshita. Wie was deze hij? In de Midrash lezen we dat hij een grote verrader van zijn eigen volk was in de tijd van de verwoesting van de tweede Tempel door de Romeinen. Op het moment dat het Joodse volk ten onder ging, koos deze man ervoor om met de vijand mee te doen. Hij hielp mee met het leegplunderen van de Tempel.

De Romeinen hadden hem nodig om de Tempel als eerste te ontheiligen. Behalve dat zij geen idee hadden hoe zij de weg in de Tempel konden vinden, waren ze ook nog behoorlijk bang voor de G-ddelijke aanwezigheid die daar zo sterk voelbaar was. Yosef moest de weg banen en als beloning mocht hij van hen een voorwerp uit de Tempel voor zichzelf meenemen. Geen probleem! Yosef ging naar binnen en kwam met de gouden Menorah aanzetten.

"Nee!", reageerden de Romeinen. "Dát gaat te ver. Zo'n groot en kostbaar voorwerp, dat kan niet. Ga terug Yosef en haal iets anders voor jezelf." "Nee!", zei Yosef, "ik ga niet terug." Er werd hem veel geld beloofd, maar Yosef weigerde. Hij stelde: "Is het niet genoeg dat ik één keer naar binnen ben gegaan? Moet ik nu nog een keer gaan?" De Romeinen martelden hem. Ze sloegen spijkers door zijn lichaam en al schreeuwend riep hij: "Oy, dat ik de Schepper boos heb gemaakt!" En zo stierf hij... als een held!

Wat was hier aan de hand? Hoe is Yosef veranderd van een verrader naar een held? Welk mechanisme is hier in werking gezet? Maar Yosef Meshita was in de Tempel geweest, de heiligste plek op aarde. Het heiligdom was doordrongen van de aanwezigheid van G-d. Op deze heilige plek heeft Yosef contact weten te maken met zijn Schepper, met zijn eigen ziel, met zijn oorsprong en zijn wortels. Daar heeft hij gevoeld dat hij Joods was en dat altijd zou blijven. Zijn Romeinse kleren en handelen waren alleen maar een oppervlakkige vertoning. Weliswaar had hij de huid en de kleren van Esav; hij gedroeg zich als een Romein, maar dat was schijn en bedrog. *Diep vanbinnen was hij Yakov gebleven.*

Verbinding verbroken

We hoeven niet alleen 2000 jaar terug te gaan en de Midrash te lezen om dit fenomeen te bevestigen. Zoveel mensen die niets aan hun Jodendom deden, hebben door de eeuwen heen hun leven opgeofferd om niet voor een afgod te buigen. Ze aten misschien niet helemaal kosher en vierden de Shabbat niet precies zoals het hoorde. Ze hadden zich min of meer geassimileerd en de gewoontes van het land waar ze woonden overgenomen. Ze waren waarschijnlijk hun Joodse gewoontes langzaam maar zeker vergeten. Maar toch op het *moment suprême* hebben zij zichzelf laten vermoorden om zelfs niet de schijn op te

houden dat ze in een afgod zouden geloven. Ze hadden voor een afgod kunnen buigen of een verklaring onder dwang kunnen afleggen en in hun hart trouw kunnen blijven aan G-d. Toch kozen zij voor de dood.

Waar haalden ze de kracht vandaan? De moeite om kosher te eten of Shabbat te vieren is toch veel geringer dan je leven op te offeren? Waarom waren deze mensen dan niet in staat om kosher te eten maar wel om voor de dood te kiezen in plaats van voor een afgod te buigen? Echter, deze mensen maken een denkfout, vertelt de eerste Lubavitcher Rebbe ons in zijn meesterwerk de Tanya. Als een Jood de Shabbat overtreedt, beseft hij niet dat hij daarmee zijn verbinding met G-d verzwakt. Als hij varkensvlees eet, dan weet hij dat dat niet mag, maar hij realiseert zich niet dat hij daarmee zijn relatie met zijn Schepper in het geding brengt. Maar als hij voor een afgod zou knielen? Ja, dan is hij er zich wel van bewust dat hij zijn connectie met de Almachtige voorgoed verbreekt.

Wat is dan de denkfout, hoor ik u zeggen. Het zit zo: iedere ziel is met G-d verbonden door middel van een heel dik touw. Een touw is gemaakt van heel veel kleine touwtjes die allemaal in elkaar gerold zijn. Het dikke touw is onze relatie met G-d. Dit touw bestaat uit

613 dunne touwtjes. Dat zijn de 248 geboden en de 365 verboden, samen 613.

Elke keer dat een overtreding plaats vindt, breekt een dun touwtje en verzwakt de connectie. Maar niet getreurd. Op het moment dat iemand tot inkeer komt, dan komt er een knoop in het losse touwtje en wordt de verbinding weer hersteld. Door de knoop is het touwtje bovendien korter geworden - en de verbinding is nog sterker dan in de oorspronkelijke situatie.

Je zou haast kunnen denken dat je eerst de overtreding moet begaan om op een nog hoger niveau te komen. Helaas werkt het niet zo. Iemand die met deze bedoeling in overtreding gaat zal heel moeilijk (maar niet onmogelijk) tot inkeer kunnen komen. We hebben het dus vooral over iemand die per ongeluk, bij gebrek aan kennis of omdat hij de verleiding niet kon weerstaan, iets verkeerd heeft gedaan.

Achter de façade

Ook vandaag lopen mensen rond 'in kleren die verraden'. Je ziet een jongen in gescheurde jeans en met een alternatief kapsel. Of een dame met iets minder kleding aan dan wellicht gewenst. Niet alleen de kleding, ook de manier van spreken en handelen kunnen bedriegen. Want wat zit er binnen in? Wat zit er binnenin jou? Een gouden hart? Een tere ziel? De mooiste gedachtes, de fijnste zienswijze en de liefste bedoelingen schuilen misschien achter jouw of mijn gezicht.

Laat je niet in de maling nemen! Spreek jezelf en anderen toe en richt je daarbij vooral tot het deel van de mens dat áchter zijn façades schuilt. Een bezoek aan de Tempel, de Klaagmuur of een ander ontroerend moment zal de valse kleren doen verdwijnen en de ware *jij* en *ik* openbaren.

Rivkah wilde dat de zegen van Yitschak niet alleen voor de Yakovs, de rechtschapenen en de geleerden van de toekomst, van toepassing zou zijn. Iedere 'Yosef uit de toekomst' die per ongeluk of met opzet, bewust of onbewust in de kleren van Esav zou rondlopen - en zijn eigen wortels zou verraden - zal ook Yitschaks zegen nodig hebben. Deze mensen mogen niet buitengesloten worden. Vandaar dat Rivkah er voor koos om de zegen op een omslachtige manier te laten gebeuren.

Extra liefde

Je zou het kunnen vergelijken met een echtpaar bij wie een baby geboren wordt. Vader en moeder houden natuurlijk ontzettend veel van hun kindje. Hun hart loopt over van liefde. Meer zou niet mogelijk kunnen zijn! Toch blijkt dat er toch nog meer liefde aanwezig kan zijn wanneer een zusje of broertje geboren wordt. Dan ineens blijkt er nog meer beschikbaar te zijn, zonder dat het eerste kindje maar één ons liefde verliest. En zo gaat het verder met elke baby die geboren wordt; of het nou drie kinderen of dertien zijn. Elk kindje krijgt oneindig veel liefde van zijn ouders plus nog de liefde van de reeds geboren broers en zusters.

Maar dan ineens wordt er een gehandicapt kindje, een baby'tje met allerlei defecten geboren. Dit is een kind dat extra zorg nodig heeft. Dokters en specialisten ontfermen zich over dit kleine mensje om het in leven te houden. Tijd noch moeite wordt bespaard. En wat blijkt, een hele nieuwe voorraad van liefde en genegenheid komt ineens naar voren. Waar vandaan weet niemand, maar dit kindje heeft heel veel extra aandacht nodig en die aandacht gaat gepaard met nog meer liefde dan de andere kindjes ooit ontvangen hebben.

Weerspiegeling

Deze wereld is een weerspiegeling van de hogere werelden. Vanuit de gebeurtenissen hier kun je concluderen hoe het er boven toegaat. Bij de ene persoon functioneert het lichaam niet optimaal en bij een ander is de ziel gedeeltelijk defect. Een man die geen *tefilin* aandoet heeft een spirituele zieke arm. Een vrouw die geen shabbat-kaarsen aansteekt heeft vingers die een spiritueel defect hebben. Een Jood die niet kosher eet, bouwt lichaamscellen op die niet in overeenstemming zijn met zijn geest. Wanneer je ziel gehandicapt is, heb je extra

aandacht, meer liefde en grote zegens nodig om te genezen. Dit begreep Rivkah, onze aartsmoeder 4000 jaar geleden maar al te goed.

Als iemand gezegend wordt dan ontvangt hij een mogelijkheid om zijn potentieel te gebruiken en te ontwikkelen. Dat is wat Yakov, Yosef Meshita en alle Chaims en Esthers van de 21ste eeuw nodig hebben, ook al zien zij er vanbuiten als Esav uit. Zij hebben nodig dat iemand in hen gelooft, hen aandacht geeft. Iemand die hun potentieel weet te benaderen en doen ontwikkelen. En dat, geachte lezer, is de zegen. Als je iemand *lechaim* wenst en hem zegent dan openbaar je in hem diepe en sterke krachten die hem helpen om door te gaan met zijn leven op een waardige manier, een manier die werkelijk bij hem past.

Het leven is helaas niet altijd recht door zee. Schijn bedriegt en je moet dikwijls dieper graven en zoeken om de oppervlakkige bedriegende vertoningen weg te denken. Yakov bleef Yakov, en een Jood blijft altijd een Jood ook al trekt hij Ezavs kleren aan. Hij heeft dan alleen extra aandacht, extra liefde en een super Yitschak-zegen nodig. Wat slim van onze Jiddische Mama Rivkah!

Shabbat Shalom!

Bracha Heintz

www.chabadutrecht.nl

Chanoeka Feest Utrecht Digitaal

Zondag 28 nov 2021

17:00 uur

www.chanoeka.info

Gebaseerd op een les van Rav YY Jacobson & Rabbi Lord Dr. Jonathan Sacks

Tekst: Bracha Heintz | Opmaak: Rianne Meijer, Sonja Tamam, Devorah vd Heiden